

STELLING: Verwijderen stuifdijken zal

De Nederlandse duinen kennen van nature op veel plekken laagten, die her en der zijn uitgegroeid tot permanente zeegaten of tot stormvloedovergangen met kwelders erop. Later werden de duincomplexen over de tussenliggende stormvloedovergangen met elkaar verbonden door zand- of stuifdijken. Ze werden aangelegd bovenaan het strand, op de plaats waar natuurlijke processen van zee en wind zonder hulp van de mens zo een zeereep konden vormen. Op diverse Waddeneilanden bestaan plannen om deze stuifdijken weer te verwijderen, om zo de achterliggende kwelders te herstellen. Is dit wel zo verstandig? En zo ja, stuiven de nieuwe gaten niet weer heel snel dicht, waardoor het herstel van de kwelders maar van korte duur zal zijn?

— Koen Moons en Jet Holleman

Ab Grootjans, Rijksuniversiteit Groningen / Radboud Universiteit Nijmegen

“Naast stuifdijk ook vegetatie weghalen”

> “VOOR DE KWELDERVERJONGING en het tegengaan van verruiging is het verwijderen van een stuifdijk heel gunstig. Je helpt de kwelder ook mee te groeien met de stijgende zeespiegel. Of de effecten van het weghalen blijvend zijn, hangt er van af of je ook de vegetatie erachter weghaalt. Doordat die stuifdijk er stond heeft zich ruigte met hoogopgaand riet kunnen ontwikkelen. Als je die niet weghaalt, zal die vegetatie heel veel zand invangen en zo creëer je in korte tijd weer een nieuwe stuifdijk. Je moet dus niet alleen de stuifdijk zelf, maar ook de gevolgen van die stuifdijk opruimen. Het verwijderen van de stuifdijk is ook nodig voor de aanvoer van zand vanuit de Noordzee, om zo een egale opbouw van de kwelder te krijgen. Als de kwelder alleen vanuit de Waddenzee overspoeld wordt, zal er langs de wadkant wel een bult klei ontstaan, maar achter de stuifdijk krijg je een gat. Als de zeespiegel gaat rijzen betekent het dat er op die plek een zout meer ontstaat. Er is eigenlijk geen reden om stuifdijken te behouden. Het zijn heel onnatuurlijk structuren die de natuurlijke ontwikkelingen op zo'n eiland tegengaan. Eigenlijk is er nooit echt een goede reden geweest om ze aan te

leggen, behalve dan om de Waddenzee in te polderen. Dus alleen op basis van hele andere argumenten, dat een stuifdijk mooi is of dat het cultuurerfgoed zou zijn, zou je kunnen besluiten ze niet weg te halen. Of gewoon omdat er landbouwgrond achter ligt. Maar in geval van de kwelders kunnen ze beter verdwijnen.” <

Arnoud van der Meulen, manager Stichting Duinbehoud

“Kans op nieuw dynamisch kwelderlandschap”

> “OM DAT MET ZEKERHEID te kunnen zeggen, moet je geomorfoloog zijn. Wij houden ons bezig met beleidsbeïnvloeding en voordat we ons in een concreet geval voor het doorsteken van een stuifdijk uit zouden spreken, zouden we altijd eerst deskundigen raadplegen. Maar het lijkt me voor de hand liggen dat het doorsteken van stuifdijken leidt tot het herstel van de natuurlijke dynamiek. En daar is Duinbehoud een groot voorstander van. Door het doorsteken van een stuifdijk kan zich nieuw kwelderlandschap ontwikkelen. Kwelders zijn onderdeel van een successie. In een natuurlijke situatie ontstaan opeenvolgend zand- en slikplaten, jonge kwelders en oude kwelders. Eens in de zoveel tijd waait en spoelt de boel weg, waarna de successie op die plaats of elders opnieuw begint. Die natuurlijke dynamiek kun je bevorderen door een stuifdijk door te steken. Dat moet je natuurlijk wel met beleid doen, zodat er niet veel meer wegspoelt dan je terugkrijgt. Bij de Kwade Hoek op Goeree is men zelfs rigoureuzer te werk gegaan, daar zijn hele stukken van de stuifdijk weggegraven. Het zand is afgevoerd naar het Flauwe

kwelders maar voor korte tijd herstellen

Werk, ten behoeve van de kustverdediging. De natuurwaarden in de Kwade Hoek zijn zienderogen toegenomen: er zijn slenken en brakwatermoeras gevormd, begroeid met planten die ook op kwelders voorkomen, maar of dat dan een kwelder mag heten, weet ik niet. Volgens mij is het daar te zandig voor een kwelder. Op de Waddeneilanden zijn situaties bekend waar de stuifdijk vanzelf is doorgebroken. Dat zijn mooie voorbeelden van dynamische natuur met kweldervegetaties.” <

**Herman Sieben, regiodirecteur
Staatsbosbeheer Noord**

*“Dynamiek op kwelders
goed voor natuur én
veiligheid”*

> “DAT IS EEN GEVOELIG ONDERWERP. Neem bijvoorbeeld Terschelling; daar zijn de mensen om cultuurhistorische en veiligheidsredenen erg gehecht aan de stuifdijk op de Boschplaat. Het is natuurlijk mooi om de dynamiek in het gebied te willen vergroten, maar je kunt daar niet overal mee experimenteren. Toch even naar de stelling. Zou je een gesloten stuifdijk op één van de oostelijke zandplaten van onze Waddeneilanden werkelijk over een lang traject verwijderen dan hangt het volledig van de omstandigheden op de vooroever en het strand af wat er gebeurt. Waar veel zandaanvoer is bestaat de kans dat er aan de zeezijde snel weer een nieuwe natuurlijke dijk ontstaat. Is er sprake van afslag dan heb je kans dat bij een stormvloed de kwelder niet alleen vanaf het wad maar ook vanaf de Noordzee overstroomt. De kweldervegetatie raakt dan mogelijk met meer of minder zand bedekt. Wat het effect daarvan op een oude kwelder is moet

je maar afwachten. Waarschijnlijker is dat er een zandiger kwelder met hier en daar duintjes zal ontstaan. De ontwikkelingen daarna kunnen tot op zekere hoogte voorspeld worden maar hangen van de plaatselijke omstandigheden af. Dat is voer voor geomorfologen en ecologen en die weten ook nog niet alles. Wat dat betreft zou het mooi zijn om een wetenschappelijk proefproject op te zetten – niet alleen voor de natuur maar ook om te leren hoeveel zand we op die manier op een eiland binnen kunnen halen om ons op de lange termijn te beschermen tegen een stijgende zeespiegel. Een andere vraag is natuurlijk: moet je zulke natuurlijke landschappen zo beheersmatig in de tang houden? Kwelders en duintjes groeien op de ene plaats en worden elders weer weggeslagen. We moeten niet alles willen beheersen. Juist in het Waddengebied niet! Laat daar, waar het mogelijk is en duidelijk is dat veiligheid niet in het geding is de natuur z’n gang maar gaan. Alleen moet je wel zorgvuldig bepalen waar dat kan. Maar voordat je een gebied als de Boschplaat weer een bewegend landschap wil laten zijn, moet het duidelijk zijn dat de eilanders zich geen zorgen hoeven maken over de gevolgen van eventuele ingrepen.” <

Albert Oost, Deltares

*“Stuifdijk liefst geheel
verwijderen”*

> “UIT BEREKENINGEN en waarnemingen blijkt dat de stormvloedopeningen aan het einde van een duincomplex tenminste meerdere honderden meters breed moeten zijn, als we willen vermijden dat de boel weer dichtstuift in een aantal rustige stormvrije jaren. Nog beter zou het zijn om de stuifdijk in haar geheel te

verwijderen. Maar alleen daar waar dit mogelijk is zonder veiligheidsrisico's! Zo wordt een volledig herstel mogelijk gemaakt van de milieus die oorspronkelijk aanwezig waren. Nu liggen deze als een Doornroosje te sluimeren in het landschap achter de stuifdijken: ze hoeven alleen maar wakker te worden gekust. Daarmee zou de teloorgang van de zo bijzondere en heel gespecialiseerde planten- en diersoorten, die echt horen bij de Waddeneilanden, ongedaan worden gemaakt en zelfs in belangrijke mate teruggedraaid. Momenteel verdwijnen deze in rap tempo door het ontbreken van sedimentaanvoer vanuit de Noordzee en de te rustige condities. Ook zou het meegroeivermogen van dergelijke gebieden ten opzichte van versnelde zeespiegelstijging sterk kunnen toenemen. Dit betekent echter niet dat de kwelders daardoor zullen verlanden. Uit oude kaarten en (over de laatste eeuw) luchtfoto's blijkt dat dergelijke openingen zich eeuwenlang handhaven met een kweldervegetatie erop. Op grond daarvan mag verwacht worden dat er een robuust evenwicht kan worden gehandhaafd door een combinatie van zandaanvoer, verstuiving, afslag en begrazing. Zandsuppleties zouden daarbij maatwerk dienen te zijn, waarbij enerzijds vermeden moet worden dat de boel dichtgegooid wordt, anderzijds het zand zo wordt aangeboden dat het zich op natuurlijke wijze kan verspreiden over de kwelders en de duinen, waardoor deze ook kunnen meegroeien met de zeespiegelstijging en de duurzaamheid van de eilanden beter gewaarborgd wordt. Als we dat niet doen, raken we onze kwelders op termijn kwijt. Op lange termijn zullen gebieden gaan verdrinken, omdat er nu onvoldoende zand naar binnen komt. Op korte termijn heb je daarnaast dat de kwelders momenteel in een adembenemend tempo vergrassen, vervolgens begroeid raken met struiken en uiteindelijk kan zich zelfs bos vormen. Daarmee gaat de karakteristieke weidsheid van het open landschap van de waddeneilanden, waar zoveel toeristen op af komen, verloren. De beheerders kunnen het tij niet meer keren door pluggen alleen: steeds minder soorten komen nog weer terug.” <

Wilt u meedebatteren of een ander onderwerp aansnijden? Mail naar: redactie@vakbladnbl.nl
